

KOMMENTAREN

Svensk försäkring och klimatförändringar

av Staffan Moberg

Under de senaste åren har stor uppmärksamhet riktats mot de rapporter som avlöst varandra om de kommande klimatförändringarna. Av särskild vikt är rapporterna från FNs klimatpanel IPCC, som fastlägger att vi står inför en klimatförändring till följd av en global uppvärmning och att orsaken är den ökade användningen av växthusgaser. Vidare redovisas vilka konsekvenser detta får för stora delar av världen och slutligen vad man kan göra för att över tid mildra eller minska dessa effekter.

Andra forskningsrapporter som har stor betydelse för försäkringsbranschen fortsatta ställningstagande är t ex den sk Sternrapporten, rapport från engelska ABI och från försäkringsbranschen europeiska samarbetsorganisation CEA. EU-kommissionen har även under hösten presenterat en grönbok *Anpassning till klimatförändringar i Europa – tänkbara EU-åtgärder*.

Debatten om klimatförändringarna kan indelas i två huvudsakliga frågeställningar.

1) Hur kan man minska klimatpåverkan genom att minska utsläppen av växthusgaser?

2) Hur kan man minska effekterna av kommande klimatförändringar genom förebyggande arbete? Denna kommentar behandlar den senare frågan.

För svensk del har ett stort och viktigt arbete genomförts av den av regeringen tillsatta Klimat- och sårbarhetsutredningen som i två betänkanden, *Översvämningshot – Risker och åtgärder för Mälaren, Hjälmaren och Vänern* (SOU: 2006:94) och *Sverige inför klimatförändringarna – hot och möjligheter* (SOU 2007:60), beskrivit effekterna av klimatför-

ändringarna de kommande 100 åren för svenskt vidkommande. I arbetet med dessa betänkanden har försäkringsbranschen deltagit.

Men låt oss först ta ett steg ut i världen. Vid medias behandling av försäkringsbranschen har främst de omfattande stormar och orkaner som drabbat länder långt bort från våra breddgrader uppmärksammats. Detta är något som först och främst påverkar återförsäkringsbolagen liksom naturligtvis de lokala försäkringsbolagen. Det är viktigt att påpeka att effekterna av klimatförändringarna får avsevärt skilda konsekvenser på olika platser i världen. De orkaner och översvämningar som orsakar de största skadorna har mycket marginell effekt på svenska förhållanden. I Sverige och Norden har vi varit förskonade från en hög frekvens av stormar, även om stormar stundom inträffar även här. Stormskadorna står i en klass för sig vad gäller kostnader, även för den nordiska försäkringsbranschen. Det är då glädjande att kunna konstatera att i de scenarier, som är framtagna på basis av engelska och tyska klimatdata, endast finns en mycket liten indikation på att antalet stormar kommer att öka i Norden. Det finns således inga entydiga belägg för att stormar kommer öka i frekvens eller styrka över Sverige.

Staffan Moberg
är förbundsjurist på
SverigesFörsäkringsförbund
staffan.moberg@forsakringsforbundet.se

Ser vi generellt på de studier Klimat- och sårbarhetsutredningen låtit genomföra påvisas en rad effekter som har en positiv inverkan på det svenska samhället och ekonomin. Till följd av varmare klimat får vi lägre uppvärmningskostnader, längre odlingsperioder, nya grödor som kan odlas, ökad tillväxt av skog, mer vattenkraft, mindre snö och isbildning till havs och kanske en ökad sommarturism.

Självfallet finns det även många lokala negativa effekter. För svensk del är det framför allt den ökade nederbördsmängden som utgör det stora problemet. Vi får här skilja på två typer av nederbördseffekter, som kräver helt olika angreppssätt avseende det förebyggande arbetet. Det ena är stigande vattennivå i de befintliga vattendragen med översvämnings-skador till följd. Dessa skador kan förebyggas genom god planering. Här ligger ett stort ansvar på bl a kommunerna att göra riskanalyser och vidta förebyggande åtgärder.

Det andra problemet är skyfallen, som kommer att bli allt vanligare. Skyfall kan inträffa var som helst i landet. Särskilt känsliga blir områden med hårdgjord mark, t ex statsmiljö med stora ytor med asfalt- och stenbeläggning. Även här bör kommunerna i sin planering verka för att stora nederbördsmängder kan tas omhand och avledas.

En ökad nederbörd medför även ökad risk för skred och erosion, men även detta bör kunna kartläggas och delvis förebyggas.

Ytterligare ett hot, som från försäkrings-synpunkt inte är oväsentligt, är att översvämnningar kan leda till att smittämnen förs in i dricksvattnet vilket kan orsaka sjukdomar med långvariga besvär och även risk för dödsfall.

I Klimat- och sårbarhetsutredningens slutbetänkande framförs att staten bör ta ett ansvar och i vart fall delfinansiera förebyggande åtgärder för de största tänkbara skadorna. I övrigt bör ansvaret föras ned lokalt på ansvarig part, så att t ex varje kommun måste i sin planering beakta de kommande klimatföränd-

ringarna både avseende befintlig bebyggelse och nyproduktion. Ett underlag i form av en bättre höjddatabas och skredkartering bör ställas till kommunernas förfogande för planeringsarbetet. Dagens Plan- och bygglag är i princip tillräcklig. Skillnaden är att kommunen i planeringsarbetet måste ta hänsyn till framtida klimatförhållanden. Länsstyrelserna bör få ett utvidgat tillsynsansvar i dessa frågor. Utredningen föreslår även att en 20 års preskriptionstid bör införas för bygglag.

Från Försäkringsförbundets och de enskilda försäkringsbolagens sida är det nu av vikt att ställa krav på att bl a kommuner och samhället i stort tar ansvar för att förebygga de risker som uppstår; framför allt då översvämningsriskerna. De förslag som förs fram i Klimat- och Sårbarhetsutredningens slutbetänkande bör vara tillräckliga för att försäkringsbolagen alltjämt ska kunna erbjuda ett gott försäkringsskydd för översvämnings-skador, under förutsättning att de förebyggande åtgärderna vidtas. I detta sammanhang bör nämnas att klimatförändringarna inte sker över en natt; kommuner, myndigheter och fastighetsägare har tid på sig att anpassa sig till förändringarna. Om inte åtgärder vidtas, eller om bebyggelse tillåts på riskutsatt mark, kommer sannolikt på sikt försäkringsnöd att uppstå för just dessa fastigheter. Det är försäkringsbolagens ambition att kunna bibehålla det – i ett internationellt perspektiv – mycket goda skydd för översvämnings- och naturskador som finns i dag.

Sammanfattningsvis kan sägas att Norden sannolikt inte kommer att få alltför negativa känningar av klimatförändringarna under förutsättning att det bedrivs ett effektivt förebyggande arbete och de positiva effekterna tas till vara. Det är dock av vikt att vi aktivt arbetar för att motverka klimatförändringarna eftersom vi inte kan förutse alla följder och genom att vi även har ett ansvar gentemot framtida generationer och vår omvärld.